

Kvinnur í Valskipan

Føroyskt úrtak

Javnstøðunevndin og Demokratia (nevndin fyri øktum kvinnuleikluti í politikki) hava báðar strongt á at fáa fleiri kvinnur uppí føroyskan politikk. Føroysku tøluni eru út av lagi vánalig í norðurlendskum høpi, færri en 10% av tingfólkum eru kvinnur. Í hesum riti skal verða greitt frá, hví vit mugu fáa fleiri kvinnur uppí politikk, og hvussu tað kann gerast. Vísast kann á tingskipanina, ið loyvir varafólki at taka sæti á tingi. Í hesum valskeiði hava tilsamans 12 kvinnur møtt; til ber at fáa javnstøðu 16-16 á Føroya Løgtingi í styttri tíðarskeið á henda hátt. Síðani ber til at broyta vallógina soleiðis, at listaatkvøður verða býttar eftir kyni eins og tær fyrr vóru býttar eftir floksraðfesting. Loksins ber til at gera greitt, at § 8 í javnstøðulógini skal galda fyri floksuppstilling, harvið vera umleið líka nógv av hvørjum kyni uppstillað.

English summary

The Faroese Equal Opportunities Council and Demokratia (the committee for advancement of women in politics) have both insisted on getting more women involved in Faroese politics. The Faroese numbers are dreadfully abysmal in a Nordic context with fewer than 10 per cent women Members of Parliament. In this article, certain possibilities are outlined why we need more women in politics and how it can be done. Faroese parliamentary procedure allows deputy MPs to take up seats in Parliament. During the present Parliament, in all 12 women have met as MPs; it is possible to achieve gender parity 16-16 in the Faroese Parliament for a while in this manner. Then it is feasible to amend the election statute so that non-preferential votes for the election lists are distributed amongst the candidates according to gender like these votes used to be distributed according to party priorities. Finally, clarifying that § 8 of the Equality Act shall apply to parties' election list selection, whereby approximately equal numbers of each gender would have to be selected.

Hví kvinnur?

Royndin at fáa javnstøðu á tingi byggir sjálvsagt á ta fatan, at ójavnstøða ella enntá kvinnukúgan hevur verið higartil. Í 2007 verður hundradáradagurin fyri fyrstu

---

* Formaður í javnstøðunevndini. Uppskotið er tillaging av ritum hjá javnstøðunevndini.

ferð fýroyskar kvinnur sluppu á landsumfevnandi politiskt val (fólkaatkvøðuna um rúsdrekka). Kortini eru bert 89 ár síðani kvinnur finga valrætt til lógtingsval, 43 síðani fyrsta kvinnan tók sæti á tingi sum varaumboð (Malla Samuelsen fyri Sjálvstýrisflokkinn), og 29 ár síðani fyrstu kvinnur vóru valdar inn á ting at sita heilt valskeið (Jona Henriksen fyri Javnaðarflokkinn, Karin Kjølbroyd fyri Tjóðveldisflokkinn). Framvegis sita kvinnur fast í færri enn 10 % av sessunum á Føroya Løgtingi.

At fáa kvinnur fram í politikki er bæði partur av vanligu javnstøðustevnuni at geva báðum kynunum somu kor og móguleikar, men eisini roynd serliga at fremja valrættin og valbærið hjá kvinnum í verki. Men at fáa kvinnur uppi politikk er eisini at menna fólkaræði, stjórnarskipan og stýri landsins á annan hátt til gagns fyri alla tjóðina.

Fleiri kvinnur í politikki merkir, at vit troyta alt tað menniskjanliga tilfeingið til fulnar, og at bæði vaeleini, politisk virkin fólk, veljarar og landsins stýri gerast fjølbroyttari ella fáa meiri í at velja. Hetta setur í verk góða ringrás og tryggjar, at bæði stýrislag og búskapur styrkna og størri tilfeingi og vælferð verða at býta.

Kvinnur á lógtingi eru um ikki fortreytin fyri kvinnum í øðrum samfelaghøpi, so í øllum førum hugsandi týðandi fyrimynd. Seta vit ikki kvinnur og fatan hjá kvinnum í samband við landspolitikk, so fær tað ringa ávirkan á støðuna í kommunalpolitikki, fyrisiting, almennum nevndum, skúlaskapi og samfelagskjaki. At fáa fleiri kvinnur á ting er avgerandi partur av almennu javnstøðustrembanini.

Asfalt og betong

Flestu lógtingsumboð eru kallmenn í aldrinum frá gott 40 til gott 60. Hetta merkir, at bert avmarkaður partur av helvtini av fólkinum situr á tingi. Slík skeiklað umboðan má seta síni spor.

Tann dreingjaligi hugurin at sigla, byggja og spreingja og óviljin ímóti at fáa tað minni rokaliga at bera til sæst aftur í játtanarskipanini. Til ner ikki til uttan stórt stríð og strev at hækka (ella lækka) rakstarjáttanir á lógtingsfíggarlógini. Flestu játtanir vera verandi, eru tær fyrst komnar uppá, men síðani hækka og lækka flestallar við sama prosentum ella samsvarandi teimum heimildarlógum, ið gera játtanina lógarbundna. Hinvegin ber lættliga til at hækka ílógur frá ongum og upp til hundradtals milliónir. Hevur politiska skipanin fingið áhuga fyri tunnli, bygningi, vølli ella havn, so verður farið í gongd undir herrópinum „vit hava ikki ráð at lata vera“. Játtanir til skúla, forsong, gransking, trygd, eins væl og umraðfesting og nýhugsan bera illa til, men ílógur í betong og asfalt bera væl til.

At fáa fleiri kvinnur inn á ting kann vera við til at fáa broytt slíka vanahugsan. At fáa fleiri kvinnur á ting kann føra við sær, at tingið verður betur umboðandi

í aðrar mátar, at tingfólk fara at umboða Føroya fólk betur, tá ræður um bústað, útbúgving, trúgv, aldur, raðfestingar og fatanir av ymsum slag – umframt at umboða kynsbýtið betur.

Løgtingsarbeiðið hevur seinastu øldina, síðani flokkabýtið kom, alt ov nógv verið merkt av skotgravapolitikki, har andstøða og samgonga hava jarðlagt hvør annan, og har einasta politiska starvið hjá mongum tingmanni var í nakrar vikur eftir val, tá samgonga varð skipað. Restina av valskeiðnum halda samgongumenn við landsstýrinum, har nakrir hepnir tingmenn sleppa at sita og smíða lógaruppskot saman við fysisiting og seráhugamálum, meðan andstøðumenn harðliga finnast at øllum tí, sum samgongan ger – líka til teir sjálvir sleppa í samgongu og leiklutir broytast fyrri næstu fyra árin.

Allar samkomur hava lyndi til at fara á glið. Føroya Løgting er eyðvitað onki undantak. Tá flestu tingumboð hava stytri ella miðal útbúgving, hava starvast í fiskivinnu, og hava stríðst fyrri vegum og havnum, er onki at løgið í, at raðfestingarnar endurspeгла hesa bakgrund. Hinvegin er heldur ikki at undrast á, at hægri útbúgving, tænavinna, forsorg, gransking og iløgur í menniskansliga tilfeingið verða raðfest lægri, tá færri fólk eru at røða um hesi virði út frá egnum royndum.

Javnstøða er ein tann besti mátin at fáa í lag nýhugsan og umskipan. Við javnstøðu gerast bráðliga dupult so nógv skikkaði valevni, og veljarin fær dupult so gott í at velja. Fleiri persónar, fleiri hugsanir, fleiri bakgrundir og fleiri mátar verða tøkir. Sjálv atmosferan, tónin og veðurlagið á tingi kunnu broytast, eins og tað er kent á arbeiðsplássum, í nevndum, í kommunustýrum og á aðalfundum um alt landið, tá ið javnstøða kemur í lag.

Tingskipan og javnstøða

Javnstøða á tingi er eisini so ótrúliga týðandi fyrri at koma longur á leið við javnstøðu í øðrum høpi. Tessvegna mæltu Javnstøðunevndin og nevndin ið virkar fyrri øktum kvinnuleikluti í politikki til sum skjótast at fáa javnstøðu á tingi í ávíst tíðarskeið. Tey mannfólk, ið sita á tingi, fáa alla umrøðuna og allar móguleikarnar at vísa sínar dygdir, tí er ójavnstøðan á tingi sjálvforstyrkjandi, og tí eiga vit at byrja eina góða kringrás við kvinnum á tingi.

Bert trýggjar kvinnur eru valdur inn á ting, svarandi til færri enn 10 %, og er hetta ein tann slakasta kvinnumboðanin í heiminum. Men tingskipanin loyvur tingfólki at lova varaumboðum sínum framat. Níggju kvinnur hava tikið sæti sum varafólk á tingi higartil hetta valskeiðið.

Umframt hesar níggju kvinnurnar eru seks aðrar, ið antin eru ovast ella næstovast á varafólkalistanum.

Vit áttu at roynt at fingið javnstøðu í lag á tingi í t.d tvær ella fyra vikur, so Føroya fólk sær, at tað ber til hjá kvinnum at umboða veljaran á tingi og gera seg galdandi í øllum málum. Við teirri umrøðu, ið stendst av at hava veruliga javnstøðu í nakrar tingvikur, áttu allir politiskir flokkar saman við limum og valevnum sínum at megna at brúkt uppstillingina til løgtingsvalið komandi at fáa størri og sjónligari kvinnuliga uppstilling – og síðani hækka nevnda lutfall frá sløkum 10 % nærri teimum 50 % av tingsessunum.

Føroya løgting er fyrimynd hjá øllum Føroya fólk, og tí er sera umráðandi, at javnstøða byrjar á tingi, ovast í politisku og fyrisitingarligu skipanini. Í seinna partinum verður greitt nærri frá, hvussu kann farast fram, so hetta uppskotið verður partur av royndini at fáa í lag størri javnstøðu í politikki.

Samanumtikið

Javnstøða á tingi eigur at fáast í lag:

- tí tað er partur av at fáa javnstøðu allastaðni í almennum høpi;
- tí tað er neyðugt at gera vælrætt og valbæri hjá kvinnum til faktiskan, ikki bert løgligan veruleika;
- tí tað er gott fyri stýrisskipan, búskap og samfelag;
- tí tað er avgerandi fyri javnstøðuna í øðrum høpi.

Kvinnur á Ting

Til ber at fáa kvinnur á ting á ymsan hátt. Høvuðsmøguleikarnir, tá ið um lóggávu ræður, eru:

- at áseta um politiska javnstøðu í stjórnarskipan – t.d. loyva ‚positivum mismuni;’
- at áseta um politiska javnstøðu í vallóg – t.d. javnstøðu á vallistum, kynsbýttar atkvøður;
- at skipa fyri politiskari javnstøðu í flokshøpi – t.d. seta krøv til uppstillingar, vallista;

Størri týdning hava helst umrøða, kjak, hugburðsbroytingar, fyrimyndir og iðiligt stríð og strev. Týðandi er ikki at yvirmeta móguleikarnar við lóggávu og ikki at undirmeta ‚hjáárin‘ sum t.d. mótvilja frá teimum, ið móguliga verða vrakaðir ella kenna seg vrakaðar vegna nevndu ásetingar.

Samanberandi tilfar um javnstøðu í landspolitikki er at finna á ymsum heimasíðum, t.d.:

www.idea.int/gender – altjóða valgransking og ráðgeving.

www.quotaproject.org – granskingarverkætlan hjá lærda háskúlanum í Stokk-hólmi.

www.un.org/womenwatch/osagi/ – ST verkætlan um kvinnur í politikki.

www.accurate-democracy.org – síða um lutfalsval.

Á ymsan hátt

Í mongum londum er javnstøðu nevnd í stjórnarskipanarstøði, í grundlóg ella aðrari hægri fyriskipan. Ymiskt er tó, um hetta eru ábendingar og breiðar heimildir ella neyvar ásetingar. Dømi eru:

Argentina: „verulig javnstøðu í móguleikum verður tryggjað í positivum ásetingum í lóggávu fyri flokkar av valskipan“.

Frankaríki: „lógin skal geva kvinnum og monnum javnstøðu til valdar sessir og embæti“.

Í vallóg eru ásetingar vanligar neyvari. Vanligt er í dag í samband nýskipan av stjórnarskipan at taka javnstøðu við. Í Afghanistan og Irak, ið hava fingið nýggja stjórn eftir at tey sameindu hava ríkið burtur Taliban og Baath stýrini, eru javnstøðan tryggjað í bæði grundlóg og valskipan. Hesi lond eru eyðvitað ikki tey mest sambærilig í aðrar mátar, men eru dømi um roynd at náa javnstøðu við lóggávu eftir áheitan ella trýsti úr vesturheimi.

Í Afghanistan skulu til lægru tingdeildina í minsta lagi tvey av tingfólkunum úr hvørjum av teimum 34 fleirmannavaldømunum vera kvinnur – hetta merkir, at í minsta lagi um 27 % av tinglimum verða kvinnur. (Henda valskipanin við valdømunum minnir nakað um ta føroysku). Í hægri tingdeildini velur forsetin triðing av tingfólkunum, og skal helvtin teirra vera kvinnur – og verða tá í minsta lagi 17 % kvinnur.

Í Irak verður stillað upp á raðfestum flokslistum, og kravt er, at minst ein kvinna skal vera ímillum trý fremstu valevnini, minst tvær millum seks fremstu valevnini, osfr.

Í hesum báðum londunum er parturin av kvinnum av tingumboðunum ávíkavist 27 % og 25 %.

Tabel av www.quotaproject.org, ið sýnir, hvussu vallógir verða brúktar at fáa javnstøðu á tingi:

Election Law Quota Regulation, National Parliament

Land	Valdar kvinnur	% kvinnur
Rwanda	39 av 80	48.8%
Costa Rica	22 av 57	38.6%
Belgium	53 av 150	35.3%
Argentina	90 av 257	35.0%
Burundi	36 av 118	30.5%
Tanzania	97 av 319	30.4%
Peru	35 av 120	29.2%
Afghanistan	68 av 249	27.3%
Iraq	70 av 275	25.5%
Urganda	73 av 305	23.9%
Honduras	30 av 128	23.4%
Mexico	113 av 500	22.6%
Eritrea	33 av 150	22.0%
Pakistan	73 av 342	21.3%
Korea, Norður	138 av 687	20.1%
Dominican Republic	35 av 178	19.7%
Portugal	44 av 226	19.5%
Macedonia	22 av 120	18.3%
Uzbekistan	21 av 120	17.5%
Bolivia	22 av 130	16.9%
Bosnia and Herzegovina	7 av 42	16.7%
Panama	13 av 78	16.7%
Ecuador	16 av 100	16.0%
Philippines	36 av 236	15.3%
Sudan	66 av 450	14.7%
Korea, Suður	39 av 299	13.0%
Palestinina	17 av 132	12.9%
Liberia	8 av 64	12.5%
Niger	14 av 113	12.4%
Frakkland	70 av 577	12.1%
Indonesia	61 av 550	11.1%
Djibouti	7 av 65	10.8%
Paraguay	8 av 80	10.0%
Brazil	42 av 513	8.2%
Serbia og Montenegro	10 av 126	7.9%
Nepal	12 av 205	5.9%
Jordan	6 av 110	5.5%
Armenia	6 av 131	4.6%
Lond tilsamans:		38
Miðal % kvinnur:		19.3%

Flokkarnir avgerðandi

Í Flestu londum eru flokkarnir við uppstilling síni avgerandi fyri høvið hjá veljarunum at sleppa at atkvøða fyri væl fyrireikaðum kvinnuligum valevnum. Í londum við einmansvaldønum er lættast hjá flokkunum at føra kvinnur fram. Lond sum Bretland, amerikansku statirnir og mong lond í ensktmæltá og latínska heiminum hava slíkar valskipanir, har flokkarnir ofta ráða yvir „tryggum valdønum“, ið rættiliga vist atkvøða fyri ávísnum flokki hvørja ferð.

Íslensku flokkarnir stilla vanliga upp langt fyri valið og brúka raðfestar listar. Hetta ger tað møguligt at stilla upp í góðari tíð, og flokkarnir kunnu tryggja sær, at kvinnur eru ovarliga á listunum í hvørjum valdømi. Donsku flokkarnir hava somuleiðis hvør sitt valdømi fyri hvønn „kreds“, ið er partur av størri valdømi.

Brúktu vit skipan sum ta íslensku, kundu flokkarnir í góðari tíð gjørt uppstillingina í hvørjum valdømi sær og til bar at fylgja við og tryggja sær, at valevni av báðum kynum finga góða støðu á listanum.

Brúktu vit slíka skipan sum ta donsku kundi t.d. valdømið Eysturoyggin við sínum fimm valdømisumboðum verðið býtt í fimm valøki, so hvør flokkur hevði sítt eina valevni í hesum fimm økjum og at tey finga listaatkvøðurnar í hvør sínum øki (men veljari kundi kortini atkvøtt persónliga fyri hvørjum einstøkum av teimum fimm valevnum floksins í valdøminum), á tann hátt letur flokkurin hvørjum valevni sínum part av listaatkvøðunum.

Lítil ivi man vera um, at valskipanin og floksins atburður hanga saman, men tá flokkarnir hava so stóran týðning fyri valmøguleikar veljaranna, verður allastaðni lóggivið til tess at skipa uppstilling flokkanna. Til ber tí at seta flokkunum krøv og/ella geva teimum móguleikar í valskipan ella lóggávu viðvíkjandi flokkunum.

Positiv diskriminátión

At geva kvinnum kjansin at koma fram at í politikki er ikki uttan trupulleikar og kann fyrast ov langt í mun til rættindi hjá kallmonnum og valfrælsið hjá flokkum og veljarum. Í úrskurði staðfesti franska stjórnarráðið, at tað var í stríð við ásetingarnar um javnrætt og um at størv lýðveldisins bert skuldu setast eftir førleika, tá ið vallógin kravdi, at minst 40 % av av valevnum á kommunalum vallistum skuldu vera av øðrum kyninum. Franska grundlógin var tó seinni broytt at loyva tílíkum lógum. Sí <http://www.conseil-constitutionnel.fr> (finn úrskurð 82-146).

Í Bretlandi varð í úrskurði hjá arbeiðsrætti sagt, at royndin hjá Labourflokkinum at føra kvinnur fram við bert at stilla kvinnur upp í leysum tryggum valdønum var ímóti rættindum hjá kallmonnum, ið ikki sluppu uppí part.

Í Føroyum er lítið gjørt við positiva diskriminátión, men er hon loyvd eftir § 8 í javstøðulógini. Eisini hevur stjórnarskipanarnevndin skotið upp at slíkar atgerðir at bøta um eldri mismun skulu vera loyvdar kortini ikki uttan tíðarkarm; at slíkar reglur bróta við líkaregluna ger tað neyðugt at gera støðuna upp viðhvørt og meta um áneyðirnar at halda fram við átakinum.

Hvat ber til í Føroyum?

Kynbýtið á Føroya Løgtingi er út av lagi vánaligt – bert trýggjar kvinnur eru av 32 tingumboðum, svarandi til færri enn 10%. Hetta hóast kallmenn bert finga 71 %, kvinnur 16 %, og 13 % ikki atkvøddu fyri nøkrum kyni, uttan heldur fyri listanum. Við øðrum orðum, 29 % av veljarunum seinast atkvøddu ikki fyri mannfólki, men kortini førði valskipanin til, at mannfólk finga 91 % av tingsessum.

Valskipan okkara er millum truplastu valskipanir at fáa javnstøðu í lag. Valið í Føroyum verður avgjørt av persónligu atkvøðunum í einstøku valdømunum; vanligu fáa valdømini millum tveir og ellivu tinglimir valdar. *Flokkarnir* fáa oftast bert ein ella tveir, sjálvdan trýggjar tingmenn í hvørjum valdømi, ið valdir verða á opnum óraðfestum listum við uppstilling beint uppundir løgtingsval.

Skuldi valskipan okkara verðið broytt, so fullkomin javnstøða varð tryggjað, kravdi tað helst, at uppperðin varð munandi øðrvísi, antin so at summi valevni í einstøku valdømunum vóru umlopin, hóast tey finga fleiri atkvøður, ella at býtið flokkanna ella valdømannanna millum varð broytt.

Til dømis fekk Miðflokkurin seinast tvey tingumboð eftir luftalsregluni, men í báðum førum vórðu mannfólk ovast á listanum í valdøminum. Fullkomin javnstøða mátti so antin ført við sær, at fjórða valevnið í atkvøðutali í Suðurstreymi ella triðja valevnið í Eysturoynni skuldi verði tikið framum verandi tingmenn. Alternativt skuldi flokkurin fingið annað eykavalda umboð sítt í øðrum valdømi, har kvinna var ovarligari á listanum.

Sum dømið vísir, er trupult at orða ásetingar um uppperð av valúrslitinum, ið førir við sær fullkomna ella partvísa javnstøðu.

Velja vit hinvegin at broyta valskipan, antin at gera Føroyar til eitt valdømi ella at brúka raðfesta uppstilling í verandi valdømunum (sum gjørt var inntil 1958), er lættari at seta krøv til antin tal ella raðfesting av kyninum báðum í samband við uppstilling ella uppperð av valinum.

Millum lættastu broytingarnar at fremja eru at áseta minstabrøk av hvørjum kyni, til dømis við at lata § 8 í javnstøðulógini (um umleið líka nógv umboð av hvørjum kyni) galda fyri floksuppstillingina í hvørjum valdømi sær.

Aðrar broytingar kundu verið at býtt listaatkvøðurnar á nakað sama hátt sum gjørt varð við listaatkvøður, tá raðfest uppstilling varð brúkt undan 1958. Var t.d. bæði fremsta og næstfremsta valevnið í persónligum atkvøðum av sama kyni, kundi fremsta valevni av hinum kyninum fingið burtur av listaatkvøðunum so nógv sum neyðugt at koma sær fram á annað plássið, og so frameftir kundu listaatkvøðurnar tryggja, at tað annaðhvørt vórðu kallur og kona á listanum.

Hetta ljóðar kanska fløkt men hevði ført við sær í Suðurstreymi:

Valið 2004, raðfylgja, listaatkvøður óbýttar

Listi	A	B	C	D	E	H
Listin	280	490	348	57	234	112
Flestar	♂ – 574	♀ – 645	♂ – 412	♀ – 184	♂ – 1421	♂ – 407
Næstflestar	♂ – 450	♂ – 551	♂ – 380	♂ – 64	♀ – 527	♂ – 52
Triðjflestar	♂ – 336	♂ – 398	♀ – 341	♀ – 48	♂ – 197	♀ – 51
Fjórðflestar	♀ – 152	♂ – 185	♀ – 308	♂ – 31	♂ – 197	♀ – 48

Vald vóru A:2 (umframt 1 fastan varalim fyri landsstýrismann) , B:2, C:2, D:0, E:3, H:1.

Valið 2004, raðfylgja, listaatkvøðurnar býttar

Listi	A	B	C	D	E	H
Listin						
Flestar	♂ – 574	♀ – 645	♂ – 412	♀ – 184	♂ – 1421	♂ – 407
Næstflestar	♂ – 450	♂ – 551	♀ – 381	♂ – 64	♀ – 527	♀ – 53
Triðjflestar	♀ – 337	♀ – 399	♂ – 380	♀ – 48	♂ – 197	♂ – 52
Fjórðflestar	♂ – 336	♂ – 398	♀ – 308	♂ – 31	♂ – 198	♀ – 48

Í døminum verður sama tingmannatal valt, men býtið innanhýsis á listunum verður broytt.

Uppgerð	Kvinnur valdar	Kvinnur fast v.	Kvinnur íalt	1. var.
<i>Galdandi uppperð</i>	2	0	2	2
<i>Broytt uppperð</i>	3	1	4	3

Broytingin hevði verið, at heldur enn tvær kvinnur, vórðu tríggar valdar í Suðurstreymi (á lista B, C og E). Harumframt hevði ein verið fastur varalimur á tingi (á lista A) móti ongari í dag, umframt at tríggar (á lista B, E, H) høvdu

verið fyrsti varalimur heldur enn tvær í dag. Sostatt høvdu fyra kvinnur sitið fast á tingi fyri Suðurstreym, og tríggjar aðrar høvdu regluliga verið varaumboð.

Í døminum eru bert fyra ovastu valevnini sett upp, men eftir lógarbroytingini skulu listaatkvøðurnar bítast til antin ikki fleiri akvøður eru eftir at býta, ella ikki fleiri valevni eru at taka ímóti kynsbýttum listaatkvøðum.

Í døminum sæst:

Á Lista A eru listaatkvøðurnar ikki nóg nógvar til at broyta raðfylgjuna ovast á listanum, so at tað verður annaðhvørt konufólk og mannfólk, men eru kortini nóg nógvar at flyta konufólk fram á triðja plássið; tær eru tó ikki nóg nógvar at flyta konufólk fram á fjórða plássið at fáa javnvág í.

Á Lista B eru listaatkvøðurnar nóg nógvar at broyta raðfylgjuna; ikki fleiri konufólk vóru á listanum, so nakrar listaatkvøður høvdu lopið av.

Á Lista C eru listaatkvøðurnar nóg nógvar at broyta raðfylgjuna.

Á Lista D er raðfylgjan ovast á listanum „eftir bókini“, men listin fekk ongan valdan. Óneyðugt var tí at býta listaatkvøður.

Á Lista E eru listaatkvøðurnar nóg nógvar at broyta raðfylgjuna, men ásetingin í broytta § 31, stk. 2 kemur nú til sín rætt, trý mannfólk og – við býttum listaatkvøðum – eitt konufólk eru jøvn við 197 atkvøðum hvør; nú verður fyrst tikið eftir kyni, síðani eftir lutakasti.

Á Lista H eru listaatkvøðurnar nóg nógvar at broyta raðfylgjuna.

Raðfesting

Henda broytingin er helst tann mest virkna (effektiva) broytingin í valuppperðini, tí hon byggir á tað søguliga og í øðrum norðanlondum vælkenda prinsippið um at býta listaatkvøðurnar eftir ávísam frymli, ávísari raðfesting.

Javnstøða sambært tingskipanina

Sum nevnt kann javnstøða fáast á Føroya lögtingi við at brúka § 63, stk. 1 í tingskipanini. Niðanfyri nevndu flokkar boða samstundis frá, at lögtingsmaður ella fastur varalimur tekur seg úr sæti í avrátt tíðarskeið. Teir flokkar, ið lættliga kunnu gera hetta eru:

Fólkaflokkurin í Vágum (annar varalimur), Sambandsflokkurin í Vágum (triði varalimur, ið hevur verið inni á tingi), Fólkaflokkurin í Suðurstreymi (fyrsti varalimur), Javnaðarflokkurin í Suðurstreymi tvey umboð (fyrsti og

annar varalimur), Tjóðveldisflokkurin í Suðurstreymi (triði varalimur, ið hefur verið inni á tingi), Miðflokkurin (triði varalimur, ið hefur verið inni á tingi), Javnaðarflokkurin í Suðuroy (annar varalimur), Tjóðveldisflokkurin í Suðuroy (fyrsti varalimur), Tjóðveldisflokkurin í Sandoy (fyrsti varalimur), Fólkaflokkurin í Norðoyum (annar varalimur), Javnaðarflokkurin í Norðoyum (fyrsti varalimur), Tjóðveldisflokkurin í Norðoyum (annar varalimur), Miðflokkurin í Eysturoy (annar varalimur).

Hetta gevur afturat teimum trimum føstu kvinnunum á tingi 17 kvinnur, so sjálvt um onkrari berst frá, skuldi borið til at fingið støðuna 16-16 á Føroya løgtingi í tvær vikur. Á tann hátt kundu politisku flokkarnir víst, at javnstøða ber til og givið veljarum eins væl og valevnum íblástur til næsta val.

Hetta at fáa javnstøðu í lag eina tíð á Løgtingi, kundi vorðið fastur árligur siður, so til dømis á hvørjum ári vórðu tvær ella trýggjar vikur fyri 8. mars, altjóða kvinnudagin, settar av til javnstøðu. Á henda hátt bar til varpa ljós á javnstøðu eins væl og ta í aðrar mátar betraðu umboðan og tað økta fólkaræði, ið stendst av at fáa javnstøðu á ting.

Nú tingskipanin verður dagförd, kundi enntá verði roynt at fingið hesa skipan ásetta í nevndu grein um varaumboð á tingi.

Samanumtikið

Nógv kann gerast til tess at fáa í lag javnstøðu á Føroya Løgtingi. Aðrar almennar valskipanir, antin við einmansvaldønum ella við Føroyum sum eitt valdømi kundu gjørt tað lættari at fingið javnstøðu í lag. Men sjálvt við verandi skipan sum útgangsstøði ber í øllum førum til at gera hesar broytingar:

- Listaatkvøðurnar verða býttar eftir kyni.
- Flokkarnir tryggja javnstøðu við at endurskoða uppstillingarmannagongd sína.
- Flokkarnir semjast um at fáa javnstøðu í lag ávíst tíðarskeið sambært tingskipanina.
- *ella*: Flokkarnir verða kravdir at fáa javnstøðu í lag ávíst tíðarskeið sambært tingskipanina.
- Reglan um umleið somu umboðan fyri bæði kyn (JsL § 8) verður at galda fyri floksuppstilling í einstøku valdømunum.
- Flokkarnir fáa heimild at stilla upp á raðfestum vallistum.
- *ella*: Flokkarnir verða kravdir at stilla upp á raðfestum vallistum.

Við hesum verða hesi hugskot lögð út til almenna umrøðu.

SKJAL 1 – FORMLIG UPPSKOT

Broytingar í valógini

Nevndin fyri øktum kvinnuleikluti í politikki og javnstøðunevndin mæla til at landsstýrismaðurin leggur fram soljóðandi tvinnanda uppskot til broyting í løgtingsvallógini.

Til tess at tryggja, at annað uppskotið kann vinna frama, tó at hitt verður felt, verður mælt til at leggja bæði uppskotini fram; hesi kunnu kortini sambært tingskipanini verða viðgjørð undir einum.

Uppskotini eru:

- at byta listaatkvøður eftir kyni
- at áseta javnstøðu á valevnislistum

I. Listaatkvøður býttar eftir kyni.

Galdandi ásetingar	Broyttar ásetingar
§ 30. Endaliga uppgerðin av valinum í valdøminum verður gjørd av viðkomandi løgtingsvalnevnd í seinasta lagi vikudagin aftaná valið á tí staði, har valnevndarformaðurin býr.	§ 30. Endaliga uppgerðin av valinum í valdøminum verður gjørd av viðkomandi løgtingsvalnevnd í seinasta lagi vikudagin aftaná valið á tí staði, har valnevndarformaðurin býr.
<i>Stk. 2.</i> Valnevndin ger nýggja teljing og meting av teimum á hvørjum einstøkum valstaði givnu atkvøðuseðlum eftir reglunum í § 28.	<i>Stk. 2.</i> Valnevndin ger nýggja teljing og meting av teimum á hvørjum einstøkum valstaði givnu atkvøðuseðlum eftir reglunum í § 28.
<i>Stk. 3.</i> Síðan ger nevndin upp fyri hvørt valstað sær, hvussu nógvar persónligar atkvøður hvørt valevni hevur fingið. Uppgerðin verður gjørd fyri hvønn flokk sær eftir hesum reglum:	<i>Stk. 3.</i> Síðan ger nevndin upp fyri hvørt valstað sær, hvussu nógvar persónligar atkvøður hvørt valevni hevur fingið. Uppgerðin verður gjørd fyri hvønn flokk sær eftir hesum reglum:
a) Persónligar atkvøður: Hevur veljarin sett kross út fyri navninum á einum valevni og annars ikki givið seðlinum nakað eyðkenni, verður atkvøðan roknað sum givin fyri hesum valevni.	a) Persónligar atkvøður: Hevur veljarin sett kross út fyri navninum á einum valevni og annars ikki givið seðlinum nakað eyðkenni, verður atkvøðan roknað sum givin fyri hesum valevni.

<p>b) Listaatkvøður: Hevur veljarin sett kross út fyri floksnavninum ella út fyri nøvnunum á fleiri valevnum ella sett kross yvir allan floksteigin, ella sett krossin á slíkan hátt, at tað ikki við vissu sæst, hvørt av valevnum floksins veljarin hevur atkvøtt fyri, verður atkvøðan at rokna sum listaatkvøða.</p>	<p>b) Listaatkvøður: Hevur veljarin sett kross út fyri floksnavninum ella út fyri nøvnunum á fleiri valevnum ella sett kross yvir allan floksteigin, ella sett krossin á slíkan hátt, at tað ikki við vissu sæst, hvørt av valevnum floksins veljarin hevur atkvøtt fyri, verður atkvøðan at rokna sum listaatkvøða.</p>
<p><i>Stk. 4.</i> Valnevndin kann ikki havna atkvøður, av tí at hesar falla á persónar, hvørs valbæri er ivasamt, men skulu tílíkir spurningar um neyðugt avgerast av lögtinginum. Nevndin ger síðan ta endaligu uppgerðina yvir úrslitið av atkvøðugreiðsluni í valdøminum. Úrslitið verður innført í valbókina og kunngjørt fyri teim hjástøddu.</p>	<p>Stk. 4. Valnevndin ger síðani upp tillagaða persónliga atkvøðutalið. Listaatkvøðurnar verða býttar eftir kyni; so nær sum gjørligt annaðhvørt valevni eftir atkvøðutali verður av hvørjum kyni.</p>
	<p><i>Stk. 5.</i> Valnevndin kann ikki havna atkvøður, av tí at hesar falla á persónar, hvørs valbæri er ivasamt, men skulu tílíkir spurningar um neyðugt avgerast av lögtinginum. Nevndin ger síðan ta endaligu uppgerðina yvir úrslitið av atkvøðugreiðsluni í valdøminum. Úrslitið verður innført í valbókina og kunngjørt fyri teim hjástøddu.</p>

<p>§ 31. Uppgerðin av valinum verður gjørd soleiðis, at fyrst verður avgjørt, hvussu nógv vaevni skulu verða vald fyri hvønn vaevnislista. Samlaða atkvøðutalið fyri hvønn vaevnislista verður at býta við 1, 2, 3 o.s.fr. til hvørt atkvøðutalið er býtt við tali eins stórum og talið av sessum, sum avvarðandi vaevnislisti kann hugsast at fáa í mesta lagi. Hægsta býtingartalið, sum soleiðis kemur fram, gevur tí lista, sum fær tað í sín lut, rætt til lim nr. 1, næsthægsta býtingartalið gevur tí lista, sum fær tað í sín lut, rætt til lim nr. 2 o.s.fr., til talið á umdømisvaldum limum, ið valdir skulu verða, er býtt millum teir ymisku vaevnislistarnar. Standa býtingartølini á jøvnum, skal lutakast fara fram. Lutakastið verður tikið av formanni vaevndarinnar, meðan tey, ið hjástødd eru, síggja</p>	<p>§ 31. Uppgerðin av valinum verður gjørd soleiðis, at fyrst verður avgjørt, hvussu nógv vaevni skulu verða vald fyri hvønn vaevnislista. Samlaða atkvøðutalið fyri hvønn vaevnislista verður at býta við 1, 2, 3 o.s.fr. til hvørt atkvøðutalið er býtt við tali eins stórum og talið av sessum, sum avvarðandi vaevnislisti kann hugsast at fáa í mesta lagi. Hægsta býtingartalið, sum soleiðis kemur fram, gevur tí lista, sum fær tað í sín lut, rætt til lim nr. 1, næsthægsta býtingartalið gevur tí lista, sum fær tað í sín lut, rætt til lim nr. 2 o.s.fr., til talið á umdømisvaldum limum, ið valdir skulu verða, er býtt millum teir ymisku vaevnislistarnar. Standa býtingartølini á jøvnum, skal lutakast fara fram. Lutakastið verður tikið av formanni vaevndarinnar, meðan tey, ið hjástødd eru, síggja.</p>
<p><i>Stk. 2.</i> Av hvørjum einstøkum lista verða teir valdu limirnir tiknir eftir persónliga atkvøðutali teirra. Standa atkvøður á jøvnum, ger lutakast av.</p>	<p><i>Stk. 2.</i> Av hvørjum einstøkum lista verða teir valdu limirnir tiknir eftir tillagaða persónliga atkvøðutali teirra. Standa atkvøður á jøvnum, ger kynsbýtið, í øðrum lagi lutakast av.</p>
<p><i>Stk. 3.</i> Valnevndin gevur øllum teimum soleiðis valdu eitt valbræv</p>	<p><i>Stk. 3.</i> Valnevndin gevur øllum teimum soleiðis valdu eitt valbræv.</p>
<p><i>Stk. 4.</i> Í seinasta lagi 2 dagar aftaná at nevndin hevur gjørt upp býtið av limunum, skal valnevndarformaðurin senda landsstýrinum eina váttaða útskrift av tí, sum ført er í valbókina um valið.</p>	<p><i>Stk. 4.</i> Í seinasta lagi 2 dagar aftaná at nevndin hevur gjørt upp býtið av limunum, skal valnevndarformaðurin senda landsstýrinum eina váttaða útskrift av tí, sum ført er í valbókina um valið.</p>
<p><i>Stk. 5.</i> Atkvøðutilfarið verður goymt av valnevndarformanninum í 1 ár aftaná valið og skal síðani forkomast.</p>	<p><i>Stk. 5.</i> Atkvøðutilfarið verður goymt av valnevndarformanninum í 1 ár aftaná valið og skal síðani forkomast.</p>

Uppskot um broyting í løgtingslóg nr. 49 frá 20.juli 1978 um val til Føroya Løgting

§ 1. Gjørdar verða hesar broytingar:

1. Í § 30 verður stk.4 broytt til stk. 5, og verður sett inn soljóðandi nýtt stk. 4:
„Stk. 4. Valnevndin ger síðani upp tillagaða persónliga atkvøðutalið. Listaatkvøðurnar verða býttar eftir kyni; so nær sum gjørligt annaðhvørt valevni eftir atkvøðutali verður av hvørjum kyni.”
2. Í § 31 verður stk. 2 orðað av nýggjum:
„Stk. 2. Av hvørjum einstøkum lista verða teir valdu limirnir tiknir eftir tillagaða persónliga atkvøðutali teirra. Standa atkvøður á jøvnum, ger kynsbýtið, í øðrum lagi lutakast av.”

§ 2. Lógin kemur í gildi dagin eftir kunngerð.

Almennar viðmerkingar

Løgtingið samtykti 20. oktober 2005, at:

„Løgtingið tekur undir við, at landsstýrismaðurin setur eina nevnd at arbeiða fyri, at kvinnur fáa ein øktan leiklut í at taka politiskar avgerðir.

Í nevndini verða: Eitt umboð fyri hvønn flokk á Løgtingi, eitt umboð fyri Føroya kommunufelag, eitt umboð fyri Kommunusamskipan Føroya, eitt umboð fyri Kvinnufelagasamskipan Føroya og eitt umboð fyri Javnstøðunevndina. Varalimir verða valdir fyri allar limir“.

Hetta var beinleiðis í samsvari við uppskot til samtyktar um tilráðingar frá Útnorðurráðnum í 1999, sum Løgtingið samtykti 18. november 1999.

Í viðmerkingunum til uppskotið sigur:

„Endamálið við hesum uppskoti til samtyktar er at seta eina nevnd, sum skal skipa fyri tvørpólitiskum tiltøkum til tess at økja um talið á kvinnum á Løgtingi og í kommunustýrunum kring landið. Vónandi kann eitt úrslit av hesum arbeiði verða, at umboðanin á leið verður í samsvari við umboðanina í hinum Norðurlondunum, sum er væl hægri enn í Føroyum. Í Landstinginum eru uml. 33% konufólk, í Altinginum eru uml. 30% konufólk, og í Fólkinginum eru uml. 39% konufólk“.

Kynbýtið á Føroya Løgtingi er út av lagi vánaligt – bert trýggjar kvinnur eru av 32 tingumboðum, svarandi til færri enn 10%. Hetta hóast kallmenn bert finga 71 %, kvinnur 16 %, og 13 % ikki atkvøddu fyri nøkrum kyni, uttan heldur fyri listanum. Við øðrum orðum, 29 % av veljarunum seinast atkvøddu ikki fyri mannfólki, men kortini førði valskepanin til, at mannfólk finga 91 % av tingsessum.

Samsvarandi viðmerkingini um, at „úrslit av hesum arbeiði skal verða, at umboðanin á leið verður í samsvari við umboðanina í hinum Norðurlondunum,“ hevur hetta uppskotið til endamáls at býta listaatkvøðurnar eftir kyni, soleiðis at umboðanin á Føroya Løgtingi, bæði fasta umboðanin og umboðanin ígjøgnum varaumboð, verður javnari eftir kyni.

Eftir eldri vallóg komu listaatkvøðurnar teimum valevnum til góðar, sum flokkarnir høvdu raðfest. Eftir galdandi vallóg fáa tey, ið atkvøða fyri listanum onga ávirkan á, hvør verður valdur, hóast tey hava latið tað upp til flokk sín at skipa umboðanina. Eftir hesum uppskoti verður tað aftur so, at listaatkvøðurnar verða býttar, nú eftir kyni. Teir veljarar, ið framvegis velja at atkvøða fyri listanum vita nú, at atkvøða teirra verður nýtt til at gera valið betur umboðandi. Teir veljarar, ið heldur vilja velja persón av ávísam kyni kunnu framvegis gera tað við at atkvøða persónliga.

Serligar viðmerkingar

Nýtt § 30, stk. 4

Eftir hesi ásetingini skulu listaatkvøðurnar bítast eftir kyni so langt tær røkka. Eru tvey fremstu valevnini eftir atkvøðutali av sama kyni, fær fremsta valevni av hinum kyninum so nógvar atkvøður burturav listaatkvøðutalinum, sum krevjast at gerast næstfremst. Soleiðis verðu hildið fram til ongar listaatkvøður eru eftir at býta ella ongin at taka ímóti, so raðfylgjan í atkvøðutali mest móguligt verður annaðhvørt kallur og kona, mannfólk og konufólk.

Broytt § 31, stk. 2

Tá stendur á jøvnum skal fyrst takast eftir kyni so nevnda raðfylgja kemur í lag, bert í øðrum lagi skal lutakast vera.

Vísast kann til dømið í aðaltekstinum.

II. Javnstøða á valevnislista

Galdandi ásetingar	Broyttar ásetingar
<p>§ 17. Valið fer fram eftir listum, har ávísir persónar bjóða seg fram sum valevnir í einum valdømi.</p>	<p>§ 17. Valið fer fram eftir listum, har ávísir persónar bjóða seg fram sum valevnir í einum valdømi.</p>
<p><i>Stk. 2.</i> Ein valevnislisti má ikki hava fleiri valevni enn trý fleiri enn talið av løgtingsmonnum, tó ongantið meiri enn tað dupulta, ið veljast skulu í valdøminum. Um henda treyt verður ikki hildin, skal listin verða lýstur ógildugur.</p>	<p><i>Stk. 2.</i> Ein valevnislisti má ikki hava fleiri valevni enn trý fleiri enn talið av løgtingsmonnum, tó ongantið meiri enn tað dupulta, ið veljast skulu í valdøminum. Um henda treyt verður ikki hildin, skal listin verða lýstur ógildugur.</p>
<p><i>Stk. 3.</i> Valevnini skulu vera so skilliga lýst við navni, starvi og bústaði, at ongin samanblanding við nakran annan valbæran persón kann standast av.</p>	<p>Stk. 3. eru á vallista valevni av øðrum kyni meira enn eitt fleiri enn av hinum, skal listin hava undantaksloyvi sambært § 8, stk. 2 í javnstøðulógini. Um henda treyt ikki verður hildin, skal listin verða lýstur ógildugur.</p>
<p><i>Stk. 4.</i> Valevnislistarnir mugu vera formanninum í avvarðandi løgtingsvalnevnd í hendi í seinasta lagi kl. 18.00 3 vikur frammanundan valdegnum.</p>	<p><i>Stk. 4.</i> Valevnini skulu vera so skilliga lýst við navni, starvi og bústaði, at ongin samanblanding við nakran annan valbæran persón kann standast av.</p>
<p><i>Stk. 5.</i> Listin skal vera undirskrivaður av valevnunum og av í minsta lagi 10 og í mesta lagi 15 veljarum sum stillarum, og hjálagdur skal vera serligur listi yvir stillararnar, har teir eru skilliga lýstir við navni, starvi og bústaði. Valevnini og stillararnir kunnu eisini undirskriva á avrit av valevnislistanum. Eisini kunnu valevnini í staðin fyri við undirskrift, vátta sína uppstilling við brævi, fjarriti, telexi o.t.l. Listin skal vera latin inn av einum stillara, og hesin hevur rætt til á einum avriti av valevnislistanum at fáa kvittan frá formanninum fyri, at listin er móttikin og nær.</p>	<p><i>Stk. 5.</i> Valevnislistarnir mugu vera formanninum í avvarðandi løgtingsvalnevnd í hendi í seinasta lagi kl. 18.00 3 vikur frammanundan valdegnum.</p>

<p><i>Stk. 6.</i> Ongin má stilla upp samstundis til val í ymsum valdøllum ella sum valevni hjá meira enn einum flokki ella stilla upp uttanflokka og samstundis taka undir við einum flokki. Ger nakar ímóti hesum, verður valið, um tað fellur á hann, ógildugt.</p>	<p><i>Stk. 6.</i> Listin skal vera undirskrivaður av valevnunum og av í minsta lagi 10 og í mesta lagi 15 veljarum sum stillarum, og hjálagdur skal vera serligur listi yvir stillararnar, har teir eru skilliga lýstir við navni, starvi og bústaði. Valevnini og stillararnir kunnu eisini undirskriva á avrit av valevnislistanum. Eisini kunnu valevnini í staðin fyri við undirskrift, vátta sína uppstilling við brævi, fjarriti, telexi o.tl. Listin skal vera latin inn av einum stillara, og hesin hevur rætt til á einum avriti av valevnislistanum at fáa kvittan frá formanninum fyri, at listin er móttikin og nær.</p>
<p><i>Stk. 7.</i> Ongin kann vera stillari fyri meira enn ein valevnislista. Hann, ið er stillari fyri fleiri listar, kann ikki roknast sum stillari hjá nøkrum lista.</p>	<p><i>Stk. 7.</i> Ongin má stilla upp samstundis til val í ymsum valdøllum ella sum valevni hjá meira enn einum flokki ella stilla upp uttanflokka og samstundis taka undir við einum flokki. Ger nakar ímóti hesum, verður valið, um tað fellur á hann, ógildugt.</p>
<p><i>Stk. 8.</i> Um valevnislisti verður lýstur ógildugur, ella um valevni verður strikað av listanum, skal henda avgerð nevndarinnar, sum er endalig, verða skrivað í valbókina, og úrskrift úr henni um hetta skjótast møguligt og í øllum førum fyri valið, verða send tí stillara, sum listan hevur latið inn.</p>	<p><i>Stk. 8.</i> Ongin kann vera stillari fyri meira enn ein valevnislista. Hann, ið er stillari fyri fleiri listar, kann ikki roknast sum stillari hjá nøkrum lista.</p>
<p><i>Stk. 9.</i> Heldur nevndin, at ein rættstundis innlatin valevnislisti er so ófullfíggaður, at neyðugt er at gera hann ógildugan, skal nevndin beinanvegin boða viðkomandi stillara frá hesum og geva honum høvi til innan 24 tímar at bøta um brekið.</p>	<p><i>Stk. 9.</i> Um valevnislisti verður lýstur ógildugur, ella um valevni verður strikað av listanum, skal henda avgerð nevndarinnar, sum er endalig, verða skrivað í valbókina, og úrskrift úr henni um hetta skjótast møguligt og í øllum førum fyri valið, verða send tí stillara, sum listan hevur latið inn.</p>

	<p><i>Stk. 10.</i> Heldur nevndin, at ein rættstundis innlatin valevnislisti er so ófullfíggaður, at neyðugt er at gera hann ógildugan, skal nevndin beinanvegin boða viðkomandi stillara frá hesum og geva honum høvi til innan 24 tímar at bøta um brekið.</p>
--	--

Uppskot um broyting í løgtingslóg nr. 49 frá 20.juli 1978 um val til Føroya Løgting

§ 1. Gjørðar verða hesar broytingar:

3. Í § 17 verður stk.3 broytt til stk. 4 osfr., og verður sett inn soljóðandi nýtt stk. 3:
„*Stk. 3.* Eru á vallista valevni av øðrum kyni meira enn eitt fleiri enn av hinum, skal listin hava undantaksloyvi sambært § 8, stk. 2 í javnstøðulógini. Um henda treyt ikki verður hildin, skal listin verða lýstur ógildugur.

§ 2. Lógin kemur í gildi dagin eftir kunngerð.

Almennar viðmerkingar

Vísast kann til somu atlit sum í fyrra uppskotinum.

Uppskotið ber í sær, at valevnislistar koma undir somu reglu sum almennar nevndir, nevnliga, at nærum eins nógv valevni skulu vera av hvørjum kyni. Frávik frá hesum kunnu fyrst og fremst koma fyri, tá ólíkatal av valevnum er uppstillað, og so tá talan er um flokkar ella fylkingar, ið ikki hava limir av øðrum kyninum, ella har ongin persónur av øðrum kyninum býður seg fram.

Serligar viðmerkingar

Nýtt § 17, stk. 3

Ásetingin ger, at mannagongdin í javnstøðulógini § 8 skal brúkast til valevnislistar. Flokkur ella fylking, ið stilla upp, mugu tryggja sær nærum javna umboðan av báðum kynum, men kunnu tó fáa undantaksloyvi, um so er, at viðkomandi felagsskapur hevur gjørt nøktandi og viðkomandi roynd at fáa kynsjavnauppstilling í lag. Størri frávik ið er frá sama tali (burtursæð frá ólíkatali) av hvørjum kyni, verri verður at fáa undantaksloyvi.

Hjá störru flokkunum og hjá smærri flokkum í sterku valdøðum teirra kemur helst ekki uppá tal at geva frávik uttan í heilt serligum førum at loyva frávikum uppá eitt valevni (afturat ólíkatali).